

13 OKT. 1943

Mappe 41

4317

Ekspl. 117

Årg. 1943

O. V.

MANDAG 11 OKTOBER 1943

Jfr.

LONDON - RADIO

EN TYSK FREDSFÖLER. Man har fra tid til annen hørt om muligheten av en separatfred mellom Tyskland og Sovjet-Russland. De forlydender som har gått om fredsforhandlinger mellom de to land er nå blitt dempet. Den franske journalist Pertinax, som oppholder seg i New York har behandlet disse fredsrykter i en artikkel, og det resultat han har kommet til er ganske interessant.

Pertinax hevder meget bestemt at det har vært ført visse forhandlinger. Allerede i april måned gjorde den japanske ambassadør i Moskva henvendelse til de sovjet-russiske myndigheter og erklærte seg villig til å formidle. Japan er jo høyst interessert i en tysk-sovjet-russisk separatfred idet et eventuelt tysk sammenbrudd vil føre med seg store konsekvenser for Japan. Japan har med andre ord all interesse av å holde sin aksepartner under armene og om mulig medvirke til at Tyskland fikk fred med Sovjet-Russland, for isteden å kunne sette inn sine krefter i vest for der å holde det gående mot eventuelle engelsk-amerikanske landgangstropper. Dermed ville Japan oppnå sin hensikt: å binde vestmaktens flåte og flystyrker og arméer i Europa og hindre at de ble konsentrert mot det japanske øyrike.

Molotov underrettet London og Washington om den japanske ambassadørs fredsfoiler, men meddelte at det forslag ambassadøren hadde fremsatt var blitt avvist. Fredsforslaget var formulert i seks punkter av hvilke de tre første, ifølge Pertinax, tok sikte på å regulere det fremtidige grenseforhold mellom Tyskland og Sovjet-Russland. Man tilbød seg at grensene av 1941 skulle gjøres gjeldende igjen - altså Balticum, Polen øst for elva San samt Bukovina og Besarabia. Hva Ukraina angikk krevet tyskerne kontroll over landbruksproduksjonen gjennom opprettelse av en kommando eller i form av en egen ukrainsk forvaltning under tysk overoppsyn. Hva den nære Orient angår foreslo den japanske ambassadør - med unntagelse for Tyrkias vedkommende - at hele området bortsett fra oljekildene i Mosul, som burde underlegges tysk kontroll, skulle utdannes til sovjet-russisk interesse sfære. India skulle deles i en sovjetrussisk og en japansk interesse sfære, mens forslaget sjette og siste punkt gjaldt Balkan, som skulle deles opp i en tysk-kontrollert og en russisk-kontrollert sone.

FLYKTINGESTRØMME TIL SVERIGE fortsetter, og store gruppervav flyktninger kommer hver dag over sundet fra Danmark, fremfor alt jøder. Det berettes de mest fantastiske historier om de strabaser og vanskeligheter de flyktende har måttet gjennomgå og om de summer som de har måttet betale for overfarten. 3000 kroner pr. person er ikke noen usedyvlig sum, men det fins også dem som har måttet betale både ti og femten tusen kroner for å komme over, og som enda er lykkelige over å ha nådd svenskysten. Mange danske fiskere foretar imidlertid overfarten av ideelle grunner og tar ikke en øre. Jødene i Danmark, og spesielt i København er meget inngiftet med danskene, og den tyske aksjon berører derfor ikke bare jødene, men også mange danske slekter. Tiltross for at ryktene om de forestående arrestasjoner sirkulerte rundt om i landet lenge før de ble satt i gang, vegret man seg for å tro på dem. Det forekom da fleste at de grusomheter som tyskerne hadde prestert i andre land - og som man ganske visst hadde hørt om - ikke kunne være sanne. De ble vekket opp fra sine lysblå drømmer da det i hjem etter hjem ble ringt på dørs dør og tyske politifolk og danske frikorpsmenn sto utenfor. Nå gjaldt det dem selv. Tidlig mandag morgen - for en uke siden - begynte tyskerne å finkjemme København. De brøt seg inn i det ene hjemmet etter det andre og undersøkte meget nøye om andre enn de som tilhørte husstanden oppholdt seg der. Tirsdag morgen ble finkjemningen utvidet til også å gjelde villakvartene nord for København.

Under sine razzaer i Nord-Sjælland har Gestapo også stanset bussene. På bussen mellom Hørbæk og Humlebæk ble således 4 personer arrestert og ført bort. Matt til søndag ble syv jøder skutt i København. I et hus hvor tyskerne forsøkte å trenge seg inn hadde beboerne barnkadert døren, da en kvinne nettopp var i ferd med å nedkomme med et barn. Gestapo sprangte døren og skjøt ned de syv jøder som befant seg i leiligheten. En mann som er kommet til Sverige fikk læret helt rispet opp av en bajonett. Han hadde ligget gjemt i en leilighet da tyskerne innfart seg. Der hvor han lå stakk en tysker sin bajonett for å undersøke om det var noen gjemt der. Sammen med vedkommende flyktning var hele hans familie gjemt på samme sted. Han bet smertene i seg og etter en stunds forlöp forsvant tyskerne. Og etter en nærvepirrende flukt fra tilholdsstedet lyktes det familien å nå til det danske fiskersted og derfra komme over til Sverige.

Den tyske befullmektigede i Danmark, dr. Best, SS-sjefen Kannstein og en rekke andre tyske embetsmenn i Danmark har gjort gjeldende at en forsettelse av de begivenheter som ble innledet den 29. august bare vil føre til ytterligere vanskeligheter for tyskerne.

Flere danske jøder har tatt sitt eget liv, således en av Danmarks ledende industrimenn, direktøren for Tuborg bryggeri Einar Dessau. Den danske overrabbineren Friediger er blitt ført ombord på et av de transportskipene som ligger på Københavns red. Hit blir alle arresterte jøder ført, og de får ordre om å ta med seg mat for syv dager. Verdisaker og penger fratras den under visitering ombord.

Som en protest mot de siste dagers hendinger har 18 danske departementssjefer og generaldirektører som hittil har skjettet statens løpende forretninger forsøkt å nedlegge arbeidet, men etter trusel om dødsstraff er aksjonen blitt innstillet. Forøvrig fortsetter sabotasjehandlingene i Danmark. Matt til onsdag utbrøt det således brann i en kamasserifabrikk i Torøby på Falster, hvorved maskiner og materiallageret ble ødelagt. 8 beveggede menn har trent inn i Flyvevæsteden i København, overmannet vaktene og anbrakte så sprengstoffer. Ved sprengningen oppsto det en voldsom brann. Skaden anslås til minst 300000 kr. Gymnasistene ved en rekke danske skoler har meddelt at de som protest mot behandlingen av de danske jøder vil utebli fra undervisningen en uke.

Den finske sosialminister Fagerholm har i en avisartikkel tatt skarpt til orde mot den tyske behandling av jødene i Danmark. Han erklærer i artikkelen likefrem at en okkupasjonsmakt ved slike metoder ikke vinner noen sympati. En slik fremgangsmåte strider avgjort mot nordisk tankegang og innstilling, og han gjenntar at "okkupasjonsmakten vinner ingen sympati ved slike metoder som den i Danmark - tvertimot". Det ventes at begivenhene i Danmark vil medføre at det ikke blir dannet noen ny regjering av av danske borgere.

JERNBANEULYKKEN TORS DAG KVELD på Nedre Eiker, i nærheten av Kjøndalen, skal ha rammet tog 21,45 fra Vestbanen, som er et trøppetransport tog. En vogn gikk i elva og kom under vannet, mens to andre vogner ble veltet i en skråning. I følge en melding som ennå ikke er bekreftet skal 30 tyskere være drept og like mange såret. Ulykken skal skyldes sabotasje.

SAHNETEN OM ST. SMITHJUN vil neppe komme fram for etter krigen, men at det er en mudret affære, fremgår jo ikke minst av den ting at det ennå ikke er kommet noen dødsliste over de angivelig 70 norske omkomne. Den eneste som er nevnt er fiskerikonsulent Oscar Sund, som omkom. Unnødvørningen for at dødslisten ikke har kunnet sendes ut er at passasjerlisten ble borte med skipet, og man må derfor få i stand en ny passasjerfortegnelse ved å samle sammen alle navnene fra hurtigruteskipets anløpssteder langs kysten. Man skulle tro at dette var en liketil affære. Det er ikke så nær

hurtigrutesteder mellom Maløy og Skjervøy å telefonere til.

Etter alt å dømme var den britiske senkning av Sanct Svithun berettiget, idet skipet benyttet luftvernskytset mot de fly som fløy forbi. Etter en melding kom tre britiske fly i retning av skipet fra nordøst, det tredje fløy noe etter de to første. Flyene passerte skipet uten å foreta seg noe som helst, men da det tredje kom, ble det etter tysk ordre åpnet ild mot det fra luftvernskytset på St. Svithun. Flyet ble rammet, og falt brennende i sjøen. Da de to øvrige bombefly observerte dette, vendte de, og bombet St. Svithun med det resultat vi kjenner.

DE NORSKE FLYVERE har allerede betalt tilbake med ironi den skaden Luftwaffe anrettet på vergeløse norske byer i 1940. Nordmennene er stadig med i de store bombetoktene mot Tyskland og har gjort et utmerket arbeid her. Det begynte i Stuttgart, hvor de etterfølte slag en svært åpen plass som de kaller "Elverum-plassen". I Berlin tok de betaling for Molde og senere har de betalt tilbake by for by. Det er norske flyvere som har vært med på 20-30 angrep på Tyskland.

NYHETENE FRA LONDON SÖNDAG KL. 19,30 :

Östfronten. Fredag ble det meldt at russerne har begynt en høstøffensiv av kjempedimensjoner over hele fronten, fra Leningrad til Tamanhalvöya. De var gått over Dnjepr på tre steder, nemlig nord for Kiev, sydøst for Kiev og nordvest for Kremensjug. På midtfronten inntok de det viktige jernbaneknutepunkt Nevel, hvorved forbindelsen mellom troppene ved Leningrad og midtfronten er avbrutt. Videre ble knutepunktet Kirisi, sydøst for Leningrad, ved Volchov inntatt. Både Nevel og Kirisi ble erobret etter flere dagers harde kamper. Allerede fredag ble det meldt at alle byer og landsbyer på Tamanhalvöya er tilbakeerobret.

Lördag fortsatte en stadig strøm av russiske forsterkninger over Dnjepr, og bruhodene ble utvidet. Det ble meldt at tunge tanks nå var i aksjon på vestbredden.

I kveld ble det meldt at det nå er 8 russiske divisjoner i kamp på vestsiden av Dnjepr. Ifølge meldinger til Pravda er bruhodene på sine steder så dype at de russiske granater ikke rekker så langt som til Dnjepr. I forsøket på å avverge en fullstendig ødelaggelse av Dneprlinjen kaster tyskerne inn alt de kan disponere av tropper og materiell.

De siste tyske tropper på Tamanhalvöya er nå likvidert. Etterat Timosjenko har befrikk halvöya er 20 russiske divisjoner blitt frigjort for andre oppgaver. De siste operasjonene i Kaukasus kostet tyskerne 20.000 mann i falne, 3.000 fanger og meget materiell. I en Moskva-melding heter det at feltmarskalk von Kleists nederlag i Kaukasus er uten sidestykke siden general Paulus ble tatt til fange ved Stalingrad.

Russiske tropper har inntatt en by 40 km nord for Vitebsk. Ennå lenger nord har de utvidet det bruhode som er laget i det tyske forsvarssystem. BBC's Moskva-korrespondent Robert Donat skriver at med erobringen av Tamanhalvöya er det satt en stopper for Tysklands velkjente planer i Russland. Så lenge tyskerne hadde Voronesj, var Moskva i faresonen; så lenge de hadde Donets, var Volga truet; Tamanhalvöya var et viktig bruhode for videre fremstøt mot Kaukasus' oljedistrikter. Tyskerne fikk sitt første knekk ved Stalingrad. Det annet fikk de da de gjorde sitt fremstøt mot Östen og ble slått ved El Alamein. De trues nå med hel tilintetgjørelse i Russland.

Flyangrep. Britiske Mosquito bombefly angrep i natt nå i Berlin. På veien til Berlin så manskapene på flyene at det stadig raste store branner i Hannover etter et kraftig angrep som ble rettet mot byen natt til lördag. Spelderfly var også over Hannover ved middagstid i går. Fotografier som ble tatt viser at enorme røykstykker lå i stor høyde omtrent over hele byen.

Tunge amerikanske bombefly angrep lördag nå i Öst-preussen og Pommern. I Marienburg ble en fabrikk som setter sammen Focke-Wulf-fly angrepet og totalt ødelagt. I Anklam i Pommern ble en fabrikk som lager flydeleer alvorlig skadet. Det ble videre oppradd bombetreff på depoter og tankanlegg for olje i Danzig. I Gdynia ble flere skip senket eller satt i brann. Gdynia er en viktig by for utdanning av ubåtmannskaper. 91 tyske jagerfly ble skutt ned under disse angrep. 29 amerikanske bombefly gikk tapt.

Det foreligger nærmere enkeltheter over den skade som ble voldt i Mannheim og Ludwigshafen under britiske angrep i august og september i år. Over hundre industribedrifter ble rammet. Hver eneste bygning ved Heinrich Lands-verkene i Mannheim ble skadet. Disse fabrikkene lager deler til tanks og traktorer til hæren og dekker et område av 45 ha i Mannheim. 3/4 av Josef Vogele-verkene som fremstiller lignende fabrikata ble skadet. Hovedjernbanestasjonene i Mannheim og Ludwigshafen og skiffetomter ble også angrepet. Det ble også voldt stor skade på kalene langs Rhinen i Mannheim, og I. G. Farbenindustri's kjemiske fabrikk som dekker et område av 5 km langs Rhinen ble angrepet.

Både fredag og lördag ble Bremen angrepet. Under angrepet lördag skjøt amerikanske flygende festninger ned 141 tyske jagerfly mot 30 amerikanske fly. Under den siste ukens luftoffensiv var det foretatt fem nattangrep av flyvende festninger med et samlet tap av 83 fly.

Sørfronten. Fredag inntok tropper fra den 5te arme Capua, en tysk nøkkelstilling i Voltornodalen, rett nord for Napoli. Senere meldtes at den 5te arme har kontroll over sydbredden av Voltornodalen fra sjøen og opp til Capua. I kveld blir det meldt at den 5te arme ytterligere har forbedret sine stillinger ved Voltornodalen. I midtområdet er San Marco erobret, en by som ligger praktisk talt midt på den italienske halvöya. På den høyre fløy har den 8de arme erobret San Marino, 20 km inn i landet fra Termoli. BBC's korrespondent skriver at både den 5te og 8de arme har hatt viktige fremganger. Med erobringen av Termoli har den 8de arme drevet tyskerne tilbake over en 80 km lang front. Det blir meldt at indiske tropper nå kjemper i Italia.

Allierte fly fortsetter sine angrep på tyske kommunikasjoner i slagområdene. Det ble i går rettet en rekke kraftige angrep mot tyske flyplasser i Hellas. 16 fly ble skutt ned utenfor Rhodos. Ett alliert fly gikk tapt.

Radio-Roma sendte i går ut en forordning om dødsstraff for de italienerne som "svikker aksetroppenes prestisje". Tysk telegrafbyrå melder at det snart vil bli tatt samme forholdsregler mot italienske jøder som mot de tyske.

Det blir meldt om ny fremgang for de jugoslaviske friskarere. De behersker nå hele Öst-Bosnia og størstedelen av Montenegro og Herzegovina. Videre kystområdene i Kroatia og det vestre og nordvestre Kroatia opp til 10 km fra den ungarske grense.

Ubåtkrigen. Roosevelt og Churchill har sendt ut en felles erklæring der det heter at til tross for den tåkede ubåtaktivitet i slutten av september var de gjennomsnittlige tap i august og september de laveste i krigen. Den 19. september gjorde ubåtene enda på det fire måneders lange opphold, idet en flokk på minst 15 ubåter konsentrerte seg om en konvoi på vei vestover. Tre av eskorteskippene gikk tapt, og et handelskip, men til gjengjeld ble mange ubåter uskadeliggjort.

Det fjerde Östen. Den kinesiske republikk feiret i dag 32 års dagen for sin opprettelse. I den anledning har Chiang Kai Chek offisielt overtatt stillingen som president. I den anledning har han avlagt en høytidelig erklæring om å gjenvinne Chinas tapte territorium.